MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Pääasia on, että nuorille tarjotaan mahdollisuus tehdä työtä, hankkia kokemusta ja saada kokea itsensä merkitykselliseksi. **PÄIVI LEPPILAHTI SATAKUNNAN KANSASSA**

Hallinto muuttuu rahastukseksi

Suomessa hallitus toisensa perään on ilmoittanut yhdeksi tavoitteekseen hallinnon keventämisen sekä sen avoimuuden lisäämisen.

Näyttää siltä, että nykyinenkin, pääministeri Jyrki Kataisen (kok.) johtama hallitus epäonnistuu näissä tavoitteissa. Valvontaa lisätään, ja lisääntyvät kustannukset peritään hallintoalamaisilta veroina ja yhä enemmän uusilla veroluonteisilla maksuilla.

Hallinnon avoimuudessakin on toivomisen varaa. Uudet maksut ja vanhojen maksujen korotukset tulevat asianosaisille yllättäen eikä heitä välttämättä edes kuulla uusia maksuja suunniteltaessa. Esimerkiksi valtioneuvoston päätös nostaa ympäristöluvista maksettavia hintoja jopa yli kolminkertaisiksi, tuli yllätyksenä.

Luvan maksullisuus ei enää riitä, vaan ympäristöluvan ”ostaneille” kotieläintiloille kaavaillaan ympäristöministeriössä valvontamaksua. Jos lakimuutos menee läpi, joutuvat viljelijät maksamaan tarkastusmaksua, vaikka kaikki asiat olisi hoidettu mallikkaasti. Puhumattakaan niistä seurauksista, jos tarkastuksessa havaitaan vaikkapa vain pieni ja tahaton virhe.

Valvontamaksua valmistelleessa ympäristöministeriön työryhmässä on ollut edustajia muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitosta, Suomen luonnonsuojeluliitosta, Metsäteollisuudesta sekä Luonto-Liitosta. MTK:ta ei haluttu valmistelulla vaivata, vaikka mahdollinen valvontamaksu tulisi koskemaan juuri MTK:n edustamia maataloustuottajia.

Ympäristöministeri Ville Niinistön (vihr.) allekirjoittamassa asetuskirjeessä sanotaan, että uudistuksessa olisi kuultava riittävästi tahoja, joita muutokset koskevat. Pitäisikö ministerin valvoa ministeriötäänkin tarkemmin, jotta ministerin ohjeita myös noudatettaisiin? Huonoa hallintoa ei voi perustella millään syillä.

MTK:n ympäristöjohtaja Liisa Pietola on syystäkin pöyristynyt valvontamaksun valmistelusta ja sen mahdollisesti aiheuttamasta rasituksesta elinkeinonharjoittajille. Pietolan mielestä lain valmistelijoilla ei tunnu olevan käsitystä, mikä on kohtuullista ja mikä ei (MT 23.4.).

Pietola muistuttaa, että ympäristönsuojelulain uudistuksen piti alunperin keventää ympäristölupamenettelyä. Todellisuudessa ainoa mitä kevennetään on viljelijöiden kukkaro.

Ympäristöministeri Ville Niinistön (vihr.) johtamassa ministeriössä valmistellaan valvontamaksua kotieläintiloille.

Ympäristöneuvos Markku Hietamäki ympäristöministeriöstä perustelee valvontamaksua eduskunnan tekemillä päätöksillä. Eduskunta on ympäristönsuojelulain ja jätelain uudistamisen yhteydessä lausunut, että valvonnan resurssien turvaamiseksi tulisi valvonta laittaa maksulliseksi.

Jos ympäristöministeriön kaavailemaa kansalaisten valvontamaksua laajennetaan muillekin hallinnonaloille, on valtion ja kuntien rahavaikeudet keralla hoidettu kuntoon.

Sisäministeriössä puheet poliisin rahapulasta voitaisiin lopettaa, koska poliisi voisi periä kaikilta autoilijoilta ratsian yhteydessä valvontamaksun. Samaa periaatetta voisi soveltaa myös pysäköinninvalvontaan. Maksuja ei perittäisi esimerkiksi pelkästään ylinopeudesta tai väärästä pysäköinnistä, vaan myös siitä, että viranomaiset valvovat.

Toimintansa tehostamiseen sijaan hallinto on ryhtynyt tehostamaan laskutusta. Erilaiset lupa- ja valvontamaksut ovat keino kerätä verotuloja. Perinteisesti veroja on kerätty tuloista, mutta nyt koko hallinnosta ollaan tekemässä rahastusautomaattia.

Kansalaisten yhdenvertainen kohtelu ja hallinnon läpinäkyvyys edellyttävät, että verottaminen jätetään veroviranomaisten tehtäväksi.

> **Pitäisikö ministerin valvoa ministeriötäänkin tarkemmin.**

Poro- vai petotaloutta?

Suurpetokantojen kasvu ei tapahdu ilman kustannuksia. Mikäli yhteiskunnan tahto on lisätä suurpetoja, on kohtuullista, ettei se sälytä kustannuksia yksittäisten kansalaisten maksettaviksi.

Suurpedot aiheuttivat viime vuonna yhteensä 5,4 miljoonan euron vahingot. Vahingoista valtaosa – noin viisi miljoonaa euroa – koitui porotaloudelle.

Suurimpia tuholaisia olivat ahmat, jotka tappoivat yhteensä 1 256 poroa. Susien ravinnonhankinta vaati yli 900 ja karhujen lähes 600 poroa.

Suomalainen poro on hieno eläin, jonka jalostaminen herkkuruuiksi on huipputasoa. Lisäksi porot antavat pohjoiselle luonnolle oman erityisen leimansa, jota myös matkailuelinkeinot pystyvät menestyksellä hyödyntämään.

Porotalous on kuitenkin ajautumassa pahasti törmäyksiin petopolitiikan kanssa. Osissa poronhoitoaluetta ei voida enää puhua porotaloudesta, vaan pikemminkin petotaloudesta, jossa poroja käytännössä joudutaan kasvattamaan petojen ruuaksi valtion maksamia korvauksia vastaan.

Poro- ja petotalouden rinnakkaiseloa uhkaa lisäksi se, ettei ”petojen omistajalla” eli Suomen valtiolla yllättäen olekaan varaa maksaa lakiin kirjattuja korvauksia petovahingoista. Viiden miljoonan vahingoista valtio on työntämässä paliskuntien piikkiin noin 1,2 miljoonaa euroa.

Pedot ovat uhka porotalouden lisäksi myös muulle kotieläintaloudelle – paikoin jopa eteläistä Suomea myöten. Uutiset taajamiin pyrkivistä suurpedoista ovat tuttuja aivan viime päiviltäkin.

Petovahinkojen määrä sekä niistä maksettujen korvausten kattavuus mittaavat yleistä oikeustajua ja politiikan kestävyyttä. Tässä ratkaisevaa on, etteivät poromiehet, kotieläintuottajat ja koiranomistajat joudu petopolitiikan maksumiehiksi. Myös valtion on noudatettava lakia.

VIERASYLIÖ

Uusyrittäjyydestä elinvoimaa maaseudulle

Kaikkialla on havahduttu pohtimaan ruuan laatua ja sen tuotantotapoja.

Ruuan hintaa on maailmanlaajuisesti ja varsinkin EU:n alueella pidetty tukijärjestelmin alhaalla. Tukijärjestelmän maakohtaisen sovelluksen antamissa rajoissa elintarviketalouden ruokajärjestelmässä tuotettu lisäarvo on pellolta pöytään -ketjussa jakaantunut eri maissa toimijoiden neuvotteluvoiman säätelemänä.

Suomessa elintarvikkeiden keskittynyt tukku- ja vähittäiskauppa on merkinnyt ruokaketjussa ylävirrassa oleville (alkutuottajat, jatkojalostajat) kustannusten minimointia ja siitä huolimatta alhaista arvonlisäosuutta eli katetta keskittyneen kaupan pitäessä ketjun veturina oman osuutensa mahdollisimman korkeana.

Kaupan K- ja S- ryhmät, jotka vastaavat noin 80 prosenttia markkinoista, ovat trimmanneet tavaravirtojen läpimenot kuluttajille virtaviivaisiksi ja kustannustehokkaiksi sekä pyrkivät keskinäisen kilpailunsa vuoksi parantamaan tehokkuutta koko ajan.

Lähi- ja erikoisruokatuottajien on vaikea päästä vähittäiskaupan hyllylle tehologistiikan reunaehtojen vuoksi. Myös pientuottajien tarjonnan ennustettavuuden epävarmuus vaikeuttaa erikoistuottajien pääsyä kaupan hyllyille.

Luomu- ja erikoistuotannon tarjonnan vähäisyys maassamme on tosiasia, ja juuri tähän elintarviketalouden uusyrittäjyydellä olisi tarjota parannuksia.

> **Pietarin ja Moskovan valtaaminen korkealaatuisilla erikoistuotteilla ei pitäisi olla kovin vaikeaa.**

Kaupungista maalle yrittämään

Ruokaan liittynyt keskustelu on herättänyt myös kaupunkilaiset pohtimaan ruuan laatua, tuotantotapoja ja ruuan jäljitettävyyttä. Samanaikaisesti nuorten aikuisten keskuudessa on voimistunut kohtuullistamisen (downshifting) ajattelutapa.

Nämä kaksi arvovirtaa yhteen nivottuna antaa pohjan ehdotukselle, että kaupunkilaisnuoret saattaisivat hyvinkin nähdä houkuttelevana ryhtyä pienyrittäjäksi elintarvikealalle maaseudulle, mikäli heille voitaisiin tarjota siihen resurssit.

Uusyrittäjät tarvitsevat maata, jolla viljellä valitsemaansa tuotetta, jatkojalostuskapasiteettia joko itse tehtynä tai toisen uusyrittäjän tai yrittäjän tekemänä. Myös rahoitukseen tarvitaan alkupääomia eli mikrolainoja ja osittaista Finnveran takausta. Asuntoasiatkin tulisi olla järjestyksessä.

Miten uusyrittäjyyden edellytykset voitaisiin käytännössä järjestää? Miten voisimme käyttää älykkäämmin luonnonvarojamme ja bulkin asemesta tehdä erikoistuotteita?

Paljon työtä, vähän pääomia

Maan omistavat pääosin nykyiset viljelijät, joskin vuokrapellon osuus on jo noin kolmannes viljellystä peltomaasta. Keskeisenä haasteena on vuokrapellon saanti uusyrittäjien erikoistuotantoon.

Toisaalta uusyrittäjät tarvitsevat suhteellisen vähän viljelymaata, useimmiten vain muutaman hehtaarin, koska heidän tuotteensa ovat erikoistuotteita, jotka vaativat suhteellisen paljon työtä ja vähän pääomapanosta. Tavanomaisessa viljelyssä tilanne on usein päinvastoin.

Maanvuokraaja ja uusyrittäjä voisivat toimia yhteistyössä, jossa esimerkiksi maanmuokkaus voitaisiin tehdä maanvuokraajan konekantaa hyödyntämällä.

Vuokrasopimuksista voitaisiin asiantuntijoiden toimesta laatia erilaisia malleja, jotka ottavat huomioon EU:n säännökset, yhteistyöalueet ja mahdollisen tuotantoriskin jakamisen osapuolten kesken.

Maanomistajien halukkuus vuokrata maata tulisikin selvittää maanlaajuisesti ja luoda rekisteri halukkaista vuokranantajista. Myös uusyrittäjäkandidaateille tulisi järjestää rekrytointitilaisuuksia ja intensiivikoulutusta tuotantoon ja jatkojalostukseen liittyen.

Valmennuksen keston ei tarvitse alkuvaiheessa olla pitkä. Alkuun päästyä voidaan antaa neuvontajärjestöjen toimesta täsmävalmennusta.

Elykeskukset voisivat omilla alueillaan kartoittaa viljelijöiden vuokraushalukkuutta, uusyrittäjien rekrytointi- ja koulutushalukkuutta. Vapaan asuntokannan kartoitus voitaisiin tehdä elykeskusten ja kuntien yhteisillä projekteilla.

Valtakunnallisen projektin johtoryhmän olisi perusteltua laatia yhtenäiset raamit selvityksen tekoon, mutta annettava myös tietty vapaus aluekohtaisten erityispiirteiden huomioonottamiseksi.

Suuruuden ekonomia ei aina toimi

Jatkojalostuksen resurssikynnystä tulisi madaltaa alkuvaiheessa esimerkiksi Kiuruveden kaupungin mallilla.

Kiuruveden kaupunki on rakentanut jatkojalostusta varten käsittelytiloja ja kylmätiloja, joita se vuokraa sopuhintaan yrittäjille. Tätä mallia voisi soveltaa muillakin alueilla innovatiivisena yrityshautomokonseptina.

Kauppa kaupassa, kivijalkakaupat ja verkkokaupat voivat olla jakeluratkaisuja. Kauppa kaupassa olisi kaupan ryhmittymien vastaus tarjonnan lisäämiseen yksityisten yrittäjien ollessa toimijoina kivijalka- ja verkkokaupoissa.

Pietarin ja Moskovan valtaaminen korkealaatuisalla erikoistuotteilla ei pitäisi olla kovin vaikeaa. S- ja K-ryhmillä sekä Stockmannilla on useita liikkeitä näissä kaupungeissa ja verkkokaupan lanseeraaminen näihin kaupunkeihin on oltava suomalainen yhteisprojekti. Siinä Finprollakin ja Sitralla olisi konkreettinen haaste toteuttaa missiotaan.

Maaseudun elinvoimaisuus ry ajatushautomona ja konseptin kehittäjänä odottaakin pikaisia toimenpiteitä ehdotetuilla linjoilla. Yhdistys on valmis antamaan asiantuntemustaan projektien eteenpäinviemiseksi.

Suuruuden ekonomia eli kustannustehokkuuden jatkuva kasvu vähentää maaseudun väestömäärää. Työvoimavaltainen erikoistuotanto toimii pienuuden laatuekonomian logiikalla, joka pyrkii omalta osaltaan parantamaan maaseudun elinvoimaisuutta tarjoamalla lisää työtä ja toimeentuloa.

PEKKA LEHTONEN

Kirjoittaja on dosentti ja Maaseudun elinvoimaisuus ry:n toiminnanjohtaja.

PÄIVÄN KUVA

JAANA KANKAANPÄÄ

Koiranilma koiran päivänä

Helsinkiläiset jonottivat vesisateessa, kun **Eva Bensky** jakoi koiraleluja. Lelukoira on helppo lemmikki, mutta oikea koira ei ole lelu, Kennelliiton tempauksessa muistutettiin.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: AIMO VAINIO

Liikennepolitiikka on rehellistä

Haastattelin vajaa vuosi sitten (MT 13.7.2011) liikenne- ja viestintäministeri Merja Kyllöstä (vas.). Hän kertoi silloin surullista viestiä maaseudun asukkaille. Rahaa syrjäseutujen teiden korjaamiseen ei ole, ja kaikkia alemman luokan teitä ei enää korjata.

Kyllösen tunnelmat olivat tutut maaseudun asioita seuraavalle. Hän ehkä oikeasti haluaisi puolustaa maaseudun teitä, mutta todellisuus haraa vastaan. Teiden kunnossapidon korjausvelka on arvioitu puoleksi miljardiksi, eikä sellaisia rahoja yksi ministeri voi löytää.

Viikko sitten valmistunut liikennepoliittinen selonteko jatkaa samaa politiikkaa. Liikenteen rahoitusta keskitetään moottoriteihin, valtaväyliin ja rautateihin. Joukkoliikennettä kehitetään siellä, missä on suurimmat matkustajamäärät. Satojen miljoonien hankkeita ei ehdoteta pienten teiden vaan valtateiden korjaamiseen.

Linja on huono, sillä rakennettu ympäristö on edullisempaa pitää kunnossa kuin antaa sen rapautua ja lopulta tuhoutua. Mutta se on myös rehellistä politiikkaa, jossa myönnetään tosiasiat, tehdään suunnitelmat ja sitten toteutetaan ne.

> **Hallituksen linja: Jos haluat asua maalla, osta maastoauto. Muuta kaupunkiin, niin liikenne toimii.**

aimo.vainio@maaseuduntulevaisuus.fi

Jos poliittiset puolueet ovat päättäneet, että kaikkien teiden kunnossa pitämiseen ei ole rahaa, niin ei sitten valehdella huolenpidosta, vaan myönnetään ettei rahaa tipu. Selonteko toteuttaa käytännössä valittua politiikkaa.

Liikennepolitiikka on nimittäin ainoa politiikan osa-alue, missä on avoimesti myönnetty, että maaseutu jätetään oman onnensa nojaan. Sen mukaan ihmiset ovat eri arvoisia riippuen siitä, missä he asuvat.

Siksi liikennepolitiikka on tällä hetkellä kotimaisen politiikan edelläkävijä. Siinä toteutetaan käytännössä sitä kehitystä, mikä yhteiskunnassa on vallalla. Kaikkiin nykyisiin menoihin ei ole varaa, ja jonkun on kärsittävä säästöjen seurauksista.

Maaseudun ylläpito koetaan nykyisessä poliittisessa johdossa taakkana. Päätösten suuri linja on keskittävä, ei maaseudun moninaisuutta ja kulttuuria säilyttävä.

Kärsijä on maaseudun asukas. Mutta parempi kärsiä kuin elää jatkuvassa valheessa. Kaikilla muilla politiikan osa-alueilla nimittäin toistaiseksi luvataan maaseudusta, sen asukkaista ja palveluista pitää huolta, vaikka käytännön päätökset osoittavat toisin.

Yksinkertaisia esimerkkejä löytyy vaikka kuinka.

Kuntauudistus keskittää valtaa. Sellaista keskittämistä ei ole olemassa, joka parantaa reuna-alueiden näkyvyyttä.

Maataloustukia leikataan, vaikka kotimaista ruokaa halutaan lisää. Tuen leikkaaminen ei lisää kotimaista ruokaa kaupoissa.

Rakentamista maaseudulla rajoitetaan, koska halutaan vähentää liikennettä. Samaan aikaan kritisoidaan ehdotuksia verottaa liikennettä pääkaupunkiseudulla, vaikka tiedetään ison osan olevan hupiajelua.

Se on epärehellistä politiikkaa. Luvataan yhtä ja päätetään toista.

Liikennepolitiikka on toista maata. Siinä ei turhia lupailla, vaan kanta on selvä: muuta kaupunkiin, niin liikenne toimii. Jos haluat asua maalla, osta maastoauto.

Onneksi politiikassa on se lohtu, että se ei ole pysyvää. Yksi tapa vaikuttaa ja hakea muutosta, on äänestää puoluetta, jolla on näyttöä maaseudun puolustamisesta. Mikä puolue se sitten on, on tosin epäselvää. Ei kuitenkaan yksikään hallituksessa istuvista.

Sen verran liikennepolitiikkakin lipsahtaa epärehellisen puolelle, että siinä luvataan huolehtia riittävästä peruspalveluiden tasosta maaseudulla. Huomaa sanamuoto, se ei lupaa, että teiden kunnosta pidettäisiin huolta. Seuraava lainaus on muuten selonteon ainoa maaseutua koskeva kannanotto:

”Väestöpohjan pieneneminen aiheuttaa kannattavuusongelmia liikennepalvelujen järjestämiselle. Maaseudun asukkaiden ja yritysten toimintamahdollisuudet on kuitenkin turvattava tarjoamalla riittävä liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelutaso. Tämä merkitsee tarvetta ottaa käyttöön uusia entistä taloudellisempia keinoja liikennepalvelujen järjestämisessä.”

Mitähän ne keinot mahtavat olla? Ei niitä ainakaan selontekoon ole valmiiksi mietitty. Sen sijaan kaupunkien liikenteen sujuminen on mietitty hyvinkin yksityiskohtaisesti.

LEHTIKATSAUS

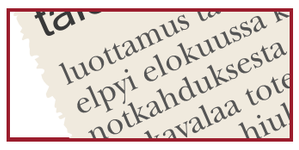

Vanha konsti on parempi

Kodinhoitajat tekevät **Savon Sanomien** mukaan tärkeää sosiaalista työtä.

”Ennen 1990-luvun lamaa Suomen kunnissa oli noin 60 000 kodinhoitajaa, mutta nyt heidän joukkonsa on saneerattu noin 10 000:en. Entiset kodinhoitajat eivät vain auttaneet lasten vanhempia kodin arkiaskareissa, vaan toimivat myös henkisenä apuna ja viestinviejänä sosiaaliviranomaisille. Se oli erinomaista sosiaalipolitiikkaa ja palvelua, jonka tarve ei ole vähentynyt vaan päinvastoin kasvanut.

Vähintään viidesosa perheistä voi tutkimusten mukaan huonosti. Olisiko aika tunnustaa, että heidän tukemisessaan vanha konsti olisi taas kerran parempi?”

Suomi-osasto markettiin

Itä-Häme kannattaa MTK:n ja Suomen Elintarviketyöläisten liiton tekemää esitystä, että kotimaiset tuotteet sijoitettaisiin omaksi ryhmäkseen kaupassa.

”Esimerkkejä ei tarvitse etsiä kaukaa, sillä Alkossa tuotteita myydään jo maittain.

Suurissa marketeissa suomalaiset tuotteet eivät varmasti mahdu yhdelle hyllyriville vaan tarvitaan suuri kotimaisten tuotteiden osasto. Muista maista tulevia tuotteita tulisi myös ryhmitellä entistä enemmän, esimerkiksi maanosittain.”

”Uusi käytäntö helpottaisi kuluttajia alkuperämerkintöjen tulkitsemisessa ja valintojen teossa. Ruuan alkuperä onkin ihmisille yhä tärkeämpi asia. Tästä syystä olisi tärkeää erottaa omakseen myös luomutuotteet.”

”Suomalaisten tuotteiden ostaminen ylipäänsä on hyväksi koko yhteiskunnalle. Se merkitsee työtä toiselle.”